

D0 515 ZKAPACITNĚNÍ

VYHODNOCENÍ VLIVU NA KRAJINNÝ RÁZ

Září 2019

D0 515 zkapacitnění

Vyhodnocení vlivu na krajinný ráz

ZADAL:

Ředitelství silnic a dálnic ČR

Na Pankráci 546/56

140 00 Praha 4

ZPRACOVAL:

ATEM – Ateliér ekologických modelů, s. r. o.

Roztylská 1860/1

148 00 Praha 4

e-mail: atem@atem.cz

tel.: 241 494 425

VEDOUCÍ PROJEKTU:

Mgr. Radek Jareš

SPOLUPRÁCE:

Mgr. Jan Karel

Ing. Eva Smolová

Září 2019

O B S A H

A. VYMEZENÍ HODNOCENÉHO ÚZEMÍ	4
A.I. Popis navrhovaného záměru	4
A.II. Vymezení dotčeného krajinného prostoru (DoKP)	4
A.III. Vymezení oblastí a míst krajinného rázu.....	5
A.IV. Identifikace znaků krajinného rázu.....	6
A.IV.1. Hlavní znaky krajinného rázu.....	6
A.IV.2. Znaky přírodní charakteristiky	7
A.IV.3. Znaky kulturní a historické charakteristiky	13
A.V. Hodnocení estetické hodnoty krajiny pomocí indikátorů	15
A.VI. Popis typických znaků krajinného rázu	17
A.VII. Typologie krajiny	18
A.VIII. Vymezení zachovalosti krajinného rázu.....	18
A.IX. Ochrana území z hlediska krajinného rázu	19
B. MÍRA ZÁSAHU STAVBY DO KRAJINNÉHO RÁZU	20
B.I. Technická charakteristika stavby	20
B.II. Identifikace střetů s hodnotami přírodní, kulturní a historické charakteristiky krajiny	22
B.III. Hodnocení podle analýzy kontrastů a změn.....	23
B.III.1. Změny a kontrasty v měřítku	23
B.III.2. Změny a kontrasty v asociacích	24
B.III.3. Změny a kontrasty v harmonii a uspořádání	25
C. URČENÍ MÍRY VLIVU ZÁMĚRU NA KRAJINNÝ RÁZ.....	27
D. VYMEZENÍ KONFLIKTNÍCH MÍST VE VZTAHU KE KRAJINNÉMU RÁZU	28
E. VYHODNOCENÍ VARIANTNÍCH ŘEŠENÍ Z HLEDISKA KRAJINNÉHO RÁZU	28
F. ZÁVĚR.....	29
G. LITERATURA	31

A. Vymezení hodnoceného území

A.I. Popis navrhovaného záměru

Název: D0 515 zkapacitnění

Umístění: Dálnice D0 stavba 515 je v současné době jedním z nejzatíženějších úseků Pražského okruhu. Posuzovaný úsek se nachází na rozhraní hlavního města Prahy a Středočeského kraje mezi MÚK Slivenec (včetně) a MÚK Třebonice (mimo).

Technické řešení: Zkapacitnění dálnice D0 stavba 515 je navrženo jako dálnice o šířce 34,0 m a návrhové rychlosti 100 km.h⁻¹, tj. kategorie D 34/100. Stávající dálnice je zařazena v kategorii R 26,5/100, zkapacitnění tedy představuje její prostorové rozšíření cca o 7,5 m.

Stručné nastínění možných vlivů na krajinu: Rozšíření dálnice bude znamenat změnu stávajícího liniového prvku v krajině. Silnice je v okolí viditelná zejména při vedení trasy na násypech a mostech, z terénních vyvýšenin ve volné krajině. Plošně i vertikálně významnějším prvkem jsou mimoúrovňové křižovatky.

A.II. Vymezení dotčeného krajinného prostoru (DoKP)

Podle metodiky Vorla a kol. [1] se vymezení dotčeného krajinného prostoru provádí:

- Vymezením vizuálními bariérami – horizonty terénu, lesními porosty nebo zástavbou.
- Stanovením okruhů potenciální viditelnosti – stanoví se empiricky ve dvou vzdálenostech – okruh předpokládané silné viditelnosti, okruh předpokládané zřetelné viditelnosti.
- Případně stanovením hranic vlivů jiných než vizuálních (jiné senzuální projevy – pach, hluk).

DoKP je zpravidla vymezen vizuálními bariérami, ale ve směrech, kde se od lokality navrhovaného záměru otevírají delší výhledy do krajiny, je omezen okruhy potenciální viditelnosti. V případě, kdy akustický nebo jiný vliv zasahuje do delší vzdálenosti než vliv vizuální, je pro stanovení DoKP tento faktor rozhodující.

Vzhledem k charakteru území, které v převážné části představuje mírně zvlněnou krajinu s malým zastoupením lesů, zasahuje okruh viditelnosti území procházeného dálnicí do vzdálenosti prvních kilometrů od komunikace. V rámci tohoto prostoru existují lokality, kde konfigurace terénu brání viditelnosti silnice – jedná se o místa za terénními překážkami, zvlněným terénem, stromovými porosty, místa, kde je dálnice vedena v zářezu apod. Protože silnice má konečné rozměry, které se v příčném a vertikálním směru, pohybují v řádu prvních desítek metrů, je možné

stanovit okruh zřetelné viditelnosti do 2 – 3 km od silnice, okruh silné viditelnosti pak 500 – 1 000 m na každou stranu od osy silnice.

Potenciální viditelnost komunikace je ve většině území dána lokální morfologií terénu – mírně zvlněný terén blokuje široký výhled do krajiny a dovoluje tak vizuální kontakt s trasou silnice pouze v její blízkosti. Viditelnost z případných vyvýšených míst se pak realizuje ve větších vzdálenostech, kde těleso komunikace přestává být zcela zřetelné a jeho příčný rozměr přestává být dominantní. Viditelnost ve větším rozsahu tak v krajině prakticky nenastává.

A.III. Vymezení oblastí a míst krajinného rázu

Hranice oblastí krajinného rázu může být tvořena horizontem, přírodními prvky i umělými prvky nebo rozhraním měnicích se charakteristik (přírodní, kulturní nebo historické), které se vždy v rozličných podobách na krajinném rázu podílejí. Jsou to:

- tvary a konfigurace georeliéfu,
- zastoupení vegetace v krajině,
- působení a obsah vodního prvku,
- historický vývoj území (etapy podílející se na zásadních změnách krajinného rázu daného území),
- současné využití krajiny.

Hranice oblastí může být určena kombinací všech jmenovaných činitelů nebo tím, který je v daném místě rozhodující.

Oblastí krajinného rázu (OKR) se tedy rozumí rozsáhlá část území s podobnou přírodní, kulturní a historickou charakteristikou, která se výrazně liší od jiné oblasti ve všech charakteristikách či v některé z nich a která zahrnuje více míst krajinného rázu. Výměra oblastí krajinného rázu obvykle přesahuje tisíc hektarů a je vymezena hranicí, kterou mohou být přírodní nebo umělé prvky nebo jiné rozhraní měnicích se charakteristik nebo horizont.

Místo krajinného rázu je pak část krajiny relativně homogenní z hlediska přírodních, kulturních a historických charakteristik a výskytu estetických a přírodních hodnot, které odlišují místo krajinného rázu od jiných míst krajinného rázu. Je nejmenším hodnoceným prostorem; jedná se zpravidla o vizuálně vymezený krajinný prostor, který je pohledově spojitý z většiny pozorovacích stanovišť, nebo o území typické díky své výrazné charakterové odlišnosti.

Posuzované území lze hodnotit jako jednu oblast a jedno místo krajinného rázu. Oblast představuje západní část Říčanské plošiny a jižní část Kladenské tabule.

Zahrnuje území na jihozápadě Prahy a přilehlou část Středočeského kraje, tj. okolí obcí Chrášťany, Jinočany, Zbuzany a Ořech. Posuzovaný úsek komunikace prochází víceméně středem této oblastí krajinného rázu. Ta na východě přechází jednak do čistě urbánní krajiny panelových sídlišť a nebo sídel bývalých obcí a jednak do krajiny výrazných krajinných fenoménů, jako je např. Prokopské nebo Radotínské údolí. Na západě krajina přechází v přírodnější charakter Berounska a Kokořínska. Oblast krajinného rázu má z geomorfologického hlediska jednotný charakter. Oblast se jeví jako otevřená, mírně zvlněná, zemědělská krajina s občasnými pohledovými překážkami v podobě rozptýlené zeleně, zástavby nebo lokálních vyvýšenin.

Územně analytické podklady hl. m. Prahy vymezují východně od silničního okruhu kolem Prahy (SOKP) leso-zemědělskou krajinu doplněnou o zástavbu vesnické struktury. Jižně od SOKP východně od obce Ořech je pak vymezena zemědělská krajina v rovině.

V územně analytických podkladech Středočeského kraje je širší okolí SOKP hodnoceno jako krajina kulturní s průměrnou krajinářskou hodnotou (B_0). Území spadá do oblasti krajinného rázu Kladensko vymezené v rozsáhlém území západně a severozápadně od Prahy. V dotčené oblasti krajinného rázu nejsou vymezena žádná místa krajinného rázu. Okolí hodnocené komunikace není vymezeno jako krajina s estetickými hodnotami, harmonickým měřítkem nebo místo s historickými stopami vývoje krajiny.

A.IV. Identifikace znaků krajinného rázu

V následujícím textu je provedena identifikace hlavních znaků krajinného rázu v dotčené oblasti. Charakteristika zahrnuje přírodní, kulturní a historické znaky krajiny.

A.IV.1. Hlavní znaky krajinného rázu

Charakteristika: Oblast je vymezena v prostoru plošiny v jihozápadní části Prahy. Jedná se převážně o mírně zvlněnou krajinu, nadmořská výška terénu se pohybuje mezi 330 a 390 m n. m., bez výraznějších vyvýšenin nebo vrcholů. Oblast je využívána převážně jako zemědělská půda s minimem lesů, mimolesní zeleně nebo vodních toků. V oblasti není výrazné centrum osídlení, jedná se o okraj Prahy, venkovskou krajinu s menšími obcemi historicky návesního typu, které se rozrůstají v satelitní městečka. Významnou antropogenní stavbou je liniový prvek – současná dálnice D0.

Znaky krajinného rázu:

dominantní: plošina mírně zvlněná, zemědělská půda ve velkých celcích, bez větších lesních celků, malé obce

hlavní: zeleň ve formě stromořadí a remízků; liniová zeleň podél silnic a cest, linie dálnice

doprovodné: ostatní kulturní liniové prvky (železnice, elektrické vedení), vodní toky, průmyslové plochy

A.IV.2. Znaky přírodní charakteristiky

Ekosystémy oblasti dotčené realizací navrhovaného záměru je možné charakterizovat jako ekosystémy značně přeměněné antropogenním působením. Přirozené ekosystémy jsou zcela nahrazeny ekosystémy umělými, většinou zemědělskými, území je prakticky bez lesů. Přírodě blízké porosty je možné zaznamenat pouze výjimečně a na okrajích oblasti krajinného rázu. Oblast nemá významné lokality z hlediska krajinného. Doprovodná zeleň v krajině je spíše omezeného rozsahu, významnější liniové prvky zeleně představuje zeleň kolem komunikací.

Podle fyto geografického členění ČR spadá území do obvodu Českého Thermobohemica – T . Trasa vede fyto geografickým okresem 7d Bělohorská tabule.

Menší vodní toky jsou zcela přeměněny člověkem, napřímeny a regulovány, jejich přírodní charakter je značně redukován. Potoční nivy se vyskytují velmi omezeně, v některých místech je potoční údolí rozšířené a v době zvýšených průtoků zaplavované, místa s výraznou typickou údolní nivou jsou však v území spíše ojedinělá. Vodní toky jsou v některých místech zatrubněny.

Zvláště chráněná území

V oblasti vymezené jako dotčený krajinný prostor se nevyskytují zvláště chráněná území. Nejbližšími zvláště chráněnými územími jsou:

Chráněná krajinná oblast Český kras

Hranice chráněné krajinné oblasti Český kras se nachází cca 1,0 km jihozápadně od záměru a zahrnuje 2 národní přírodní rezervace, 4 národní přírodní památky, 9 přírodních rezervací a 6 přírodních památek. Chráněná krajinná oblast byla vyhlášena v roce 1972 k ochraně nejcennější části barrandienské pánve. Vápencový podklad, který zde tvoří převážnou část geologické stavby, je rozryt krasovými kaňony

a roklemi, provrtán mnoha jeskyněmi a na svém temeni nese porosty dubových hájů s neobvyklou bohatostí bylinného patra. Kromě krajinářských a estetických hodnot má toto území i značný přírodovědný význam. Na geologické stavbě Českého krasu se z prvohorních útvarů podílí především silur a devon, které jsou zastoupeny hlavně mořskými usazeninami břidlic, vápenců a vápnatých břidlic se světově významnými nálezy zkamenělin a stratigrafickými profily. Celková rozloha chráněné krajinné oblasti činí 130 km².

Národní přírodní památka Požáry

Národní přírodní památka Požáry leží cca 0,5 km severně od záměru a je součástí přírodního parku Prokopské a Dalejské údolí. Předmětem ochrany je zářez cesty k lomu a opuštěný lom, kde je zachycen geologický profil mezinárodního významu. Lokalita je náhradním stanovištěm plže vřetenky lesklé (*Bulgarica nitidosa*). Ze vzácnějších teplomilných druhů motýlů se vyskytují modrásek rozchodníkový (*Scolitantides orion*), ostruháček kapinícový (*Satyrium acaciae*), soumračník čárkovaný (*Hesperia comma*), soumračník skořicový (*Spialia sertorius*), soumračník proskurníkový (*Pyrgus carthami*) nebo otakárek ovocný (*Iphioides podalirius*). Dále se zde vyskytují někteří vzácní střevlíci *Leistus montanus*, *Abax carinatus*, *Trichocellus placidus*, *Cymindis angularis*. Z hlediska obratlovců je lokalita významným zimovištěm netopýrů. Nadmořská výška národní přírodní památky se pohybuje v rozmezí 310 – 344 m n. m. Celková rozloha národní přírodní památky činí 4,31 ha.

Národní přírodní památka Dalejský profil

Národní přírodní památka Dalejský profil se nachází cca 0,7 km severně od záměru a je součástí přírodního parku Prokopské a Dalejské údolí. Předmětem ochrany jsou svahy na levém břehu Dalejského potoka, klasický geologický profil ordovikem, silurem a spodním devonem s řadou mezinárodně významných geologických odkryvů a nalezišť zkamenělin; významná společenstva vápnomilných a teplomilných skalních stepí s výskytem chráněných a ohrožených druhů. Významné jsou druhy bezobratlých typické pro skalní stepi, např. reliktní mandelinkovití *Aphthona atrovirens*, *Longitarsus helvolus*, *Cassida rufovirens* a nosatcovití *Apion penetrans*, *A. austriacum*, *Sibinia phalerata*, *Ceutorhynchus angustus*, *Ranunculiphilus obsoletus* a stepní bezkřídli *Otiorhynchus velutinus*, *Peritelus leucogrammus*, *Trachyphloeus spinimanus*, *T. angustisetulus* a *T. asperatus*. Ze vzácnějších střevlíkovitých se vyskytují na skalní stepi *Licinus depressus* a *Masoreus wetterhallii*, v lomech *Harpalus caspius roubali* a *Ophonus sabulicola*. Z dalších bezobratlých byla nalezena vzácná zlatěnka *Chrysaura dichroa*, teplomilný brouk *Orthocerus clavicornis* nebo pavouk stepník rudý (*Eresus cinnaberinus*). Vlhčí stanoviště v údolí potoka obývají

obojživelníci čolek obecný (*Triturus vulgaris*) a skokan hnědý (*Rana temporaria*) a ze savců rejsec vodní (*Neomys fodiens*) a hryzec vodní (*Arvicola amphibius*). Na svazích zde hnízdí mj. slavík obecný (*Luscinia megarhynchos*), skřivan polní (*Alauda arvensis*), kavka obecná (*Corvus monedula*), poštolka obecná (*Falco tinnunculus*), konipas horský (*Motacilla cinerea*), z hnízdiště v Prokopském údolí zalétá výr velký (*Bubo bubo*). Poměrně hojná je zde ještěrka obecná (*Lacerta agilis*). Nadmořská výška národní přírodní památky se pohybuje v rozmezí 280 – 340 m n. m. Celková rozloha národní přírodní památky činí 23,66 ha.

Přírodní památka Zmrzlík

Přírodní památka Zmrzlík leží cca 1,0 km jihozápadně od záměru a je součástí přírodního parku Radotínsko – Chuchelský háj. Předmětem ochrany jsou terénní zářezy v pramenné oblasti Kopaninského potoka, geologické profily v kopaninském souvrství siluru, úsek staré zemědělské krajiny s vegetační mosaikou pastvin, zalesněných roklí a mokřadů podél vodotečí. Z měkkýšů zde žije teplomilná páskovka žíhaná (*Cepaea vindobonensis*) a žitovka obilná (*Granaria frumentum*). Na stepích se vyskytují vzácné teplomilné druhy pavouků, např. běžník *Ozyptila nigrita* a *Xysticus robustus*, brouci např. *Coptocephala rubicunda*, krytohlav *Cryptocephalus primarius*, bázlivec *Luperus xanthopoda*, *Aceratapion penetrans*, *Cycloderes pilosus* či stepní lalokonosec *Otiorhynchus ligustici* atd. Z obratlovců zde byl pozorován např. skokan hnědý (*Rana temporaria*) či ťuhák obecný (*Lanius collurio*). Nadmořská výška přírodní památky se pohybuje v rozmezí 280 – 344 m n. m. Celková rozloha přírodní památky činí 15,97 ha.

Územní systém ekologické stability

Územní systém ekologické stability (ÚSES) je vzájemně propojený soubor přirozených i pozměněných, avšak přírodě blízkých ekosystémů, které udržují přírodní rovnováhu. Prvky ÚSES, které zasahuje posuzovaná trasa dálnice D0 stavba 515 jsou uvedeny v tab. A.1., další prvky ÚSES v širším okolí dálnice D0 515 jsou uvedeny v tab. A.2.

Tab. A.1. Přehled prvků ÚSES, které protíná záměr D0 515

Staničení	Obec	Č. prvku	Název prvku	Popis	Funkčnost prvku
Nadregionální úroveň					
km 17,8 – 18,0 km 20,2 – 20,5 km 22,0 – 22,5	Praha Chrášťany	N4/8 K177	Evropská – Zmrzlík Údolí Vltavy – K56	Nadregionální biokoridor je veden v ekologicky velmi málo stabilním území po jihozápadním okraji Prahy, vegetační kryt je téměř výhradně z polních plodin. NRBK je součástí přírodního parku Prokopské a Dalejské údolí.	nefunkční
Lokální úroveň					
km 17,0	Praha	I6/308	Zabitá rokle	Interakční prvek je tvořen mezi s porostem dřevin a je součástí přírodního parku Prokopské a Dalejské údolí.	nefunkční
km 16,7 – 17,1	Praha	I6/309	Hora I	Interakční prvek je tvořen ornou půdou a porostem dřevin podél stávající dálnice D0 a podél ulice K Austisu.	nefunkční
km 17,8 – 18,0	Praha	L2/218	Závětina	Biocentrum je tvořeno ornou půdou a pásem dřevin podél stávající dálnice D0.	nefunkční
km 18,5 – 18,6	Praha	L2/217	Matouška	Biocentrum je tvořeno ornou půdou a porostem dřevin při stávající dálnici D0.	nefunkční
km 21,3 – 21,4	Praha	L2/197	U Křížku	Biocentrum je tvořeno ornou půdou a porostem dřevin podél ulice Mírešická.	nefunkční
km 21,0 – 22,0	Jinočany	IP	–	Interakční prvek je tvořen ornou půdou a dřevinami podél stávající dálnice D0.	nefunkční

Tab. A.2. Přehled dalších prvků ÚSES v širším okolí dálnice D0 515

Staničení	Obec	Č. prvku	Název prvku	Funkčnost prvku
Regionální úroveň				
km 19,7	Praha	R4/30	Krteň – Novořepeňská	nefunkční
km 22,6	Praha	R4/32	Třebonice – Bílá Hora	nefunkční
Lokální úroveň				
km 17,0	Praha	I5/308	Zabitá rokle	funkční
km 17,1	Praha	I6/310	Hora II	nefunkční
km 18,1	Ořech	LBK 55	Zmrzlík – hranice okresu	nefunkční
km 18,1	Ořech	IP	–	nefunkční
km 18,3	Praha	L4/243	Prokopské, Dalejské údolí	nefunkční
km 19,1	Ořech	IP	–	nefunkční
km 20,0	Praha	I6/302	Pod Zbuzany	nefunkční

Staničení	Obec	Č. prvku	Název prvku	Funkčnost prvku
km 20,0	Zbuzany	LBC 63	Oupor	funkční
km 20,4	Jinočany	LBC 49	–	nefunkční
km 20,4	Jinočany	LBK 49	U Trati pod cestou – Jinočanský potok	nefunkční
km 20,8	Jinočany	IP	–	nefunkční
km 21,7	Jinočany	LBC 50	Humna	nefunkční
km 21,8	Praha	I6/301	V zájezdě	nefunkční
km 22,1	Jinočany	IP	–	nefunkční
km 22,1	Jinočany	LBK 47	–	nefunkční
km 22,2	Chrástřany	LBK 50	U Trati pod cestou – U Chrášťan	nefunkční

Významné krajinné prvky

Významné krajinné prvky se dělí do dvou typů. VKP registrované, tj. takové, které příslušný úřad registruje pro jejich ekologickou, geomorfologickou nebo estetickou hodnotu, která utváří typický vzhled krajiny nebo přispívá k udržení její stability. Mohou to být mokřady, stepní trávníky, remízy, meze, trvalé travní plochy, naleziště nerostů a zkamenělin, umělé i přirozené skalní útvary, výchozy a odkryvy. Mohou jimi být i cenné plochy porostů sídelních útvarů včetně historických zahrad a parků.

Posuzovanou trasou záměru není dotčen žádný registrovaný významný krajinný prvek (VKP). Nejbližším registrovaným významným krajinným prvkem je VKP Step v Řeporyjích, který leží cca 1,5 km severně od záměru a VKP Horka, který leží cca 1,6 km západně od záměru na území obce Jinočany.

Za významný krajinný prvek ze zákona se dále považují všechny lesy, rašeliniště, vodní toky, rybníky, jezera a údolní nivy obecně, bez registrace nebo soupisu. VKP registrovaný i ze zákona je chráněn podle zákona 114/1992 Sb.

V blízkosti posuzované trasy záměru se nevyskytují žádná rašeliniště ani přírodní jezera. Posuzovaná trasa záměru zasahuje okraje pozemků určených k plnění funkcí lesa (v km 18,1 – 18,3 a km 20,1 – 20,2). V km 20,1 – 20,2 se zábor dotýká porostů na těchto pozemcích. Posuzovaná trasa bude dále přetínat několik vodních toků a jejich nivy. Jejich přehled je uveden v tabulce A.3.

Tab. A.3. Přehled přechodů dálnice D0 515 přes vodní toky

Staničení (km)	Vodní tok	Plánovaný způsob překonání vodního toku
19,1	Ořešský potok	Prodloužení stávajícího propustku
19,9	Mirešický potok	Prodloužení stávajícího propustku
20,3	Jinočanský potok	Rekonstrukce stávajícího mostu

V okolí trasy záměru se nachází jeden rybník a dvě retenční nádrže, rozšířené zemní těleso dálnice D0 stavba 515 zasahuje až k retenční nádrži na Dalejském potoce. Přehled vodních ploch ve vzdálenosti do 500 m od osy komunikace je uveden v tabulce A.4.

Tab. A.4. Přehled rybníků v blízkosti trasy dálnice D0 515

Staničení (km)	Vodní plocha	Vzdálenost od osy komunikace (m)	Rozloha (ha)
17,3	Vodní plocha v lomu Požáry 2	490	1,8
18,5	Retenční nádrž Ořech na Ořešském potoce	400	1,0
20,8	Mírešický rybník	380	1,1
22,5	Retenční nádrž na Dalejském potoce	25	2,0

Přírodní parky

Záměr se dotkne přírodního parku Prokopské a Dalejské údolí, jehož hranice vede podél stávající dálnice D0 stavba 515, a to v km 17,8 – 18,0. Hranice přírodního parku je tomto cca 250 m dlouhém úseku souběžná s hranicí pozemku dálnice, rozšíření dálnice zasáhne do území přírodního parku, a to v pásu o šířce 1 – 10 metrů. Přírodní park má rozlohu 653 ha a rozkládá se od Řeporyjí a Nových Butovic až po Zlíchov nedaleko ústí Dalejského potoka do Vltavy. Jedná se o pozoruhodný komplex přírodovědecky cenných ekosystémů především na vápencích. Je zde celá řada zvláště chráněných území, z nichž některá (např. národní přírodní památka Požáry) obsahují velmi cenné geologické profily s bohatými nálezy zkamenělin a mají celosvětový význam.

Dalším přírodním parkem je Radotínsko – Chuchelský háj, který je vzdálený cca 0,5 km jihozápadně od záměru. Přírodní park má rozlohu 1 392 ha a zasahuje do CHKO Český kras a zároveň je z přírodovědeckého hlediska jedno z nejcennějších území hl. m. Prahy. Rozsáhlé území zahrnuje svahy údolí Vltavy a Berounky od Barrandovských skal na severu po Staňkovku na jihu včetně Čertovy strouhy, Přídolí a Radotínského údolí od hranic Prahy nad Rutickým mlýnem k okraji Radotína a přítoku Radotínského potoka od Zadní Kopaniny, Kosoře, Lochkova i Slavičího údolí.

A.IV.3. Znaky kulturní a historické charakteristiky

Využití krajiny

Území okolo dálnice D0 je silně využíváno člověkem. Převažuje využití zemědělské, doplněné využitím obytným nebo průmyslovým; převážnou část krajiny představuje zemědělská půda velkých polí a luk, lesní porosty jsou velmi omezené. Výjimkou je větší lesní pozemek u km 18,1, který je však osázen velmi mladým porostem. Zbývající lesní porosty jsou malého rozsahu. V krajině je poměrně významná liniová struktura – vlastní dálnice D0, pohledově významná jsou i vedení vysokého napětí, které vycházejí z rozvodny Řeporyje na severozápad víceméně v souběhu s dálnicí D0. Doplnující charakter mají ostatní silnice, železniční trať, příp. liniová vedení elektrické energie nižších napětí.

Osídlení

Pro celý dotčený krajinný prostor je typické spíše řidší osídlení obcí. Intenzivní zástavba města se vyskytuje na okrajích dotčené oblasti krajinného rázu, část území vizuálně komunikující s dálnicí zahrnuje obce a části Prahy s osídlením venkovské struktury. Typické jsou vesnice původně návesního typu, které prošly změnou v satelitní sídla velkoměsta. Sídla mají velikost od 1 do 2 tis. obyvatel. Přehled počtu obyvatel a další demografické charakteristiky obcí a pražských městských částí v okolí dálnice D0 jsou uvedena v tab. A.5. a A.6.

Tab. A.5. Počet a průměrný věk obyvatel v městských částech hl. m. Prahy

Městská část	Počet obyvatel k 31. 12. 2018			Průměrný věk obyvatel k 31. 12. 2018		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
Praha – Slivenec	4 829	2 444	2 385	38,8	38,4	39,1
Praha – Řeporyje	3 663	1 799	1 864	39,0	38,4	39,7
Praha 13	62 937	30 604	32 333	40,3	39,1	41,4

Tab. A.6. Počet a průměrný věk obyvatel v obcích na území Středočeského kraje

Obec	Počet obyvatel k 1. 1. 2019			Průměrný věk obyvatel k 1. 1. 2019		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
Ořech	995	490	505	41,4	38,8	44,0
Zbuzany	1 304	666	638	38,7	39,4	38,0
Jinočany	1 952	915	1 037	35,2	34,0	36,2
Chrást'any	962	462	500	38,2	37,3	38,9

Historické osídlení

Celé území, jímž navrhovaná trasa prochází, bylo osídleno již od ranných dob.

Historické osídlení víceméně odpovídalo současnému způsobu využití krajiny, tj. pole (v dřívějších dobách v menších lánech) a komunikace (opět méně rozsáhlé). Mapy stabilního katastru zobrazují malé obce uprostřed zemědělské krajiny, doplněné zelení podél vodních toků. Cestní síť byla hustší než v současnosti, hlavní tahy většinou přetrvaly. Současná centra okrajových městských částí byla centry původních obcí nebo samot. Zcela nová je v území dálnice D0, která nemá větší historické kořeny.

Využití krajiny v minulosti víceméně odpovídá současnému – zemědělské plochy doplněné menšími lesními celky, rozsah lesů je v současnosti podobný jako tomu bylo v posledních 200 letech. V průběhu času se přirozeně rozšířila zástavba obcí, kdy ze sídel s několika málo desítek domů se v současnosti obce rozrostly na počty vyšších desítek nebo prvních stovek domů v obci.

Liniové stavby

Hlavním liniovým prvkem v území je dálnice D0, která je předmětem rozšíření. Na dálnici navazují silnice nižších tříd mimoúrovňovými křižovatkami. Celkové uspořádání silniční sítě v daném místě předurčuje páteřní a dominantní charakter dálnice D0, silnice nižších tříd obsluhují okolní obce a severojižní tok dopravy přenášejí pouze v okamžicích, kdy je vlastní dálnice přetížena, ať už intenzitou dopravy, nebo mimořádnou událostí.

Vzhledem k charakteru zemědělské půdy jako velkoplošných polí a luk je částečně redukována síť polních cest a doprovodné zeleně, obdobně jako na většině plochy České republiky.

Dalším liniovým prvkem v území je železnice. V daném prostoru se jedná o jednokolejnou trať bez elektrifikace, která v krajině nevytváří výraznější ohnisko pohledu. Traťové násypy jsou dnes již zasazeny do krajiny, doprovodná zeleň harmonizuje tyto antropogenní struktury s okolní krajinou.

Další liniové struktury (např. nadzemní vedení el. energie), jedná se v některých případech o vedení vyšších napětí (110 kV), které do vnímání krajiny v daném prostoru zasahují a jsou pohledově významné.

Kulturní památky

V širším okolí trasy posuzované dálnice D0 stavba 515 je možné zaznamenat několik kulturních památek, přehled nejbližších památek je uveden v tabulce A.7. Hodnocená lokalita se nachází mimo ochranné pásmo Pražské památkové rezervace.

Tab. A.7. Přehled kulturních památek v širším okolí posuzovaného záměru

Památky	Vyhlášena dne	Č. rejstříku	Vzdálenost od záměru	Adresa
železniční most viadukt	22. 10. 1997	49444/1-2251	800 m severovýchodně	Dalejská, Praha – Řeporyje
kostel sv. Petra a Pavla	3. 5. 1958	41129/1-1902	800 m severovýchodně	Hasičů, Praha – Řeporyje
venkovská usedlost	3. 5. 1958	41391/1-2076	800 m severovýchodně	Na tržišti č. p. 1, Praha – Řeporyje
kostel Stětí sv. Jana Křtitele s farou	3. 5. 1958	22352/2-2278	400 m jihozápadně	Baarovo náměstí, Ořech
smírčí kříž	7. 4. 1999	49835/2-4369	800 m jihozápadně	Zbuzany
kaplička	3. 5. 1958	41146/1-1912	800 m východně	K Chabům, Praha – Třebonice
socha sv. Jana Nepomuckého	3. 5. 1958	18230/2-3392	800 m západně	Chrástřany
venkovský dům	3. 5. 1958	26223/2-3391	800 m západně	Chrástřany

A.V. Hodnocení estetické hodnoty krajiny pomocí indikátorů

Hodnocení pomocí indikátorů má za cíl objektivizovat celkový a subjektivní pohled na krajinný ráz hodnocením jednotlivých charakteristik a ukazatelů. Každý z ukazatelů představuje kladnou hodnotu, čím vyšší je počet získaných bodů, tím vyšší je hodnota a zachovalost krajinného rázu. Kritéria jsou hodnocena pomocí tříčlenné stupnice:

- + znamená, že prvek je v krajině přítomen
- +/- znamená, že prvek je přítomen částečně, nebo jeho význam není zásadní
- znamená, že prvek v krajině není přítomen.

Tab. A.8. Kulturně historické hodnoty

Indikátor	Posuzovaná oblast	Poznámka
Přítomnost významné historické siluety	-	
Přítomnost památkových rezervací a zón	-	
Přítomnost památkově chráněných objektů	+	

Indikátor	Posuzovaná oblast	Poznámka
Přítomnost technických děl dokládajících vývoj využití a kultivace krajiny	–	
Přítomnost historických krajinářských úprav	–	
Význam místa pro kulturní historii národa	–	
Přítomnost míst, spojených s životem významných osobností	–	

Tab. A.9. Přírodně krajinářské hodnoty

Indikátor	Posuzovaná oblast	Poznámka
Přítomnost významných krajinných prvků	+/-	pouze VKP ex lege; omezeně
Přítomnost zvláště chráněných území	+/-	mimo bezprostřední kontakt s dálnicí
Přítomnost památných stromů nebo zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů	+/-	pouze běžné ZCHD
Zastoupení přirozených ekosystémů	–	
Přítomnost stanovišť s vysokou diverzitou, ploch s vysokou ekolog. stabilitou	–	
Přítomnost prvků územního systému ekologické stability	+/-	většinou nefunkční prvky ÚSES

Tab. A.10. Krajinářsko-estetické hodnoty

Indikátor	Posuzovaná oblast	Poznámka
Charakter vizuálně vnímatelných prostorů		
Výrazně, zřetelně a určitě vymezený prostor	–	
Prostor s více prostorovými plány na horizontu	–	
Prostor s výraznou dominantou na obzoru	–	
Prostor s průhledem do dalšího prostoru	–	
Prostor s výrazně přírodním charakterem	–	
Prostor s harmonickým vztahem zástavby a přírodního prostředí	–	
Prostor s harmonicky působící architektonickou dominantou	–	
Charakter přírodních prvků		
Bohatě členěné okraje lesů	–	

Indikátor	Posuzovaná oblast	Poznámka
Velký podíl rozptýlené zeleně v krajině	–	
Přírodně působící prostor s převahou přirozené vegetace	–	
Členitá krajina se střídáním polí, luk, lesů v maloplošné struktuře	–	
Meandrující vodní tok s doprovodnou zelení	–	
Vodní plocha v přírodním rámci, rybník s výraznou zelení na hrázi	–	
Přítomnost výrazných geologických úkazů	–	
Charakter osídlení a zástavby		
Harmonicky působící rozptýlená zástavba v přírodním rámci	–	
Členité okraje zástavby obce s plynulým přechodem do krajiny	–	
Okraje kompaktní zástavby s převahou vysoké zeleně	–	
Přítomnost výrazné architektonické dominanty v zástavbě obce	–	
Přítomnost výrazné architektonické dominanty, která je krajinnou dominantou	–	
Zástavba s charakteristickými formami, měřítkem, materiály, barevností	–	
Zástavba s charakteristickou siluetou	–	
Zástavba s velkým podílem vysoké zeleně	–	

A.VI. Popis typických znaků krajinného rázu

Znaky krajinného rázu typické pro vymezenou OKR jsou uvedeny v následující tabulce.

Tab. A.11. Základní znaky krajinného rázu

znaky	dominantní	mírně zvlněná krajina, zemědělská půda ve velkých celcích, bez větších lesních celků střední velikosti, malé obce
	hlavní	zeleň ve formě stromořadí a remízků; liniová zeleň podél silnic a cest, linie dálnice
	doprovodné	ostatní kulturní liniové prvky (železnice, elektrické vedení), vodní toky, průmyslové plochy

A.VII. Typologie krajiny

Hodnocení krajinného rázu vychází ze základní typologie krajiny (Míchala, 1997), která definuje tři účelové typy s devíti podtypy uvedené v tabulce A.12.

Tab. A.12. Základní typologie krajiny

Typ krajiny	Charakteristika	Podtyp	Charakteristika
A – krajina zcela přeměněná člověkem	krajina silně pozměněna civilizačními zásahy, dominantní až výlučný podíl sídelních, industriálních nebo agroindustriálních prvků	A–	snížené hodnoty, devastovaná území, krajinný ráz zasluhující ochranu neexistuje
		A ₀	základní typ, nové počiny v krajině nejsou z hlediska krajinného rázu omezovány
		A+	zvýšené hodnoty, ochrana dochovaných fragmentů, především v oblasti památkové péče
B – krajina intermediální	krajina s vyrovnaným vztahem mezi přírodou a člověkem („harmonická“), masový výskyt přírodních i agrárních prvků, plošně omezený výskyt sídel a ojedinělý výskyt industriálních prvků	B–	snížené hodnoty, ochrana zbytků krajinného rázu v typických nebo jedinečných oblastech
		B ₀	základní typ
		B+	zvýšené hodnoty, dochovaný krajinný ráz se škálou výrazných prvků, preventivní plošná ochrana (Přír. park)
C – krajina relativně přírodní	krajina s dominantním výskytem přírodních prvků s nevýraznými civilizačními zásahy, minimum sídelních a absence industriálních prvků	C–	snížené hodnoty, priorita renaturalizace vegetačního krytu (např. po imisních kalamitách)
		C ₀	základní typ
		C+	zvýšené hodnoty, výjimečně dochovaný krajinný ráz, zasluhující prioritní ochranu (NP, CHKO)

Ve smyslu uvedeného třídění lze celou zájmovou oblast zařadit do krajiny typu A, tj. krajina silně pozměněna civilizačními zásahy, dominantní až výlučný podíl sídelních, industriálních nebo agroindustriálních prvků. Krajinu v okolí záměru je možné hodnotit jako základní typ A₀, tj. podtyp bez výrazných negativních prvků, avšak s absencí zvýšených dochovaných hodnot.

A.VIII. Vymezení zachovalosti krajinného rázu

V rámci typologického členění krajin České republiky je území členěno do tří vůdčích rámcových krajinných typologických řad:

- I. Rámcové typy sídelních krajin
- II. Rámcové typy využití krajin
- III. Rámcové typy reliéfu krajin

Z hlediska typu sídelních krajin je území zařazeno do krajiny vrcholně středověké kolonizace Hercynica. Tento typ zabírá 3. a většinu 4. vegetačního stupně, sídelní typy vesnic jsou v naprosté většině tvořeny návesními (a návesními ulicovými)

vsemi s pravou traťovou plužinou. Pro oblast je typický český a moravský roubený dům, v severozápadní části sem přesahuje i dům západoevropský hrázděný. Jde o oblast nepřetržitě osídlenou od vrcholného středověku, tj. od 13. až 14. století. Georeliéf je v naprosté většině tvořen členitými pahorkatinami a plochými vrchovinami, v jižních Čechách i chladnějšími rovinami pánví.

Z hlediska využití krajiny je území zahrnuto do zemědělské krajiny. Zemědělská krajina představuje z pohledu vnitřní struktury homogenní krajinný typ, charakteristický vyšší rozlohou zemědělských ploch s minimem lesních porostů. Zastoupení ploch porostlých dřevinnou vegetací je menší než 10 %. Krajiny mají charakter převážně otevřený. Část území kolem dálnice D5 je zahrnuta do urbanizované krajiny. Jedná se o člověkem nejintenzivněji ovlivněný typ krajin. Je charakteristický převahou budov, zpevněných ploch a otevřených technologií.

Z hlediska typu reliéfu je krajina v okolí dálnice D0 řazena do Krajiny plošin a pahorkatin, částečně do krajiny bez vylišeného reliéfu.

A.IX. Ochrana území z hlediska krajinného rázu

Na podkladě výše uvedeného hodnocení je možné zařadit oblast krajinného rázu do kategorie základní ochrany krajinného rázu. Dálnice D0 prochází územím bez významných hodnot krajinného rázu vyžadujících zvýšenou ochranu.

B. Míra zásahu stavby do krajinného rázu

B.I. Technická charakteristika stavby

Posuzovaným záměrem je zkapacitnění stávající čtyřpruhové dálnice D0 stavba 515 na šestipruhovém uspořádání ve stávající trase v úseku mezi MÚK Slivenec (včetně) a MÚK Třebonice (mimo). Zkapacitnění představuje přidání jednoho jízdního pruhu pro každý směr jízdy a příslušné úpravy mimoúrovňových křižovatek (rozšíření jízdních pruhů na rampách, úpravy mostních objektů, úpravy odvodnění apod.). Začátek posuzované trasy dálnice D0 stavba 515 navazuje na úsek dálnice D0 stavba 514 (Lahovice – Slivenec) a nachází se těsně před MÚK Slivenec. Posuzovaná trasa vede po hranici Prahy kolem Řeporyjí na straně severní a obcí Ořech a Zbuzany na straně jižní. U obce Ořech se nachází druhá mimoúrovňová křižovatka sloužící k napojení Řeporyjí a okolních částí Prahy 13. Dále trasa směřuje k obci Zbuzany, přechází železniční trať Praha – Rudná, pokračuje k mimoúrovňové křižovatce u Jinočan a pak kolem Jinočan a Třebonic k mimoúrovňové křižovatce Chrástřany až k dálnici D5. Konec posuzované trasy dálnice D0 se nachází před MÚK Třebonice, u níž přechází do dalšího úseku dálnice D0 stavba 516 (Třebonice – Řepy). Délka hodnoceného úseku dálnice D0 je cca 6,8 km.

Vzhledem k tomu, že technický návrh zkapacitnění stávající čtyřpruhové dálnice počítá s rozšířením jízdních pásů na vnější strany, zůstane poloha osy včetně parametrů směrových oblouků a přechodnic zachována.

Ve směru staničení okruhu začne rozšíření pravého jízdního pásu od začátku přídatného pruhu (připojovacího pruhu) MÚK Slivenec ve směru od ulice K Barrandovu, a to v plném profilu dvoupruhové připojovací větve (rozšíření o 2 pruhy). Rozšíření proběhne až do konce zařazovacího úseku pravého připojovacího pruhu (tj. začátku plného třípruhového profilu). Uvedené rozšíření proběhne až do začátku odbočovacího pruhu MÚK Ořech, kde začne vyřazovací úsek pro 4. pruh na úkor zpevněné krajnice až do plného profilu 3 + 1. Po odbočení pravého 4. pruhu plynule přejde k 3. pruhu zpevněná krajnice do profilu 3 + zk. Zpevněná krajnice následně přejde klínem do 4. připojovacího pruhu, který v zařazovacím úseku přejde opět v profil 3 + zk se zpevněnou krajnicí. Rozšíření trasy od vyřazovacích a zařazovacích úseků křižovatkových pruhů MÚK Jinočany bude obdobné.

Trasa s rozšířením na 3 pruhy levého jízdního pásu bude obdobná jako v opačném směru. Rozšíření v odbočení a připojení křižovatkových pruhů resp. větví MÚK Jinočany a MÚK Ořech bude standardní, jednopruhové. Odpojení větve MÚK Slivenec směrem na ulici K Barrandovu (odbočovacího dvoupruhového pruhu) bude provedeno dle uspořádání obr. 85 04 a) ČSN 73 6102.

Výškové uspořádání je dáno výškovými poměry stávající dálnice D0 stavba 515 a umístěním mimoúrovňových křižovatek. Výškové řešení dálnice D0 zůstane zachováno v současné podobě.

Součástí záměru jsou přestavby a rekonstrukce mostních objektů, z nichž 3 budou rekonstruovány a 5 bude demolováno a nahrazeno novými mostními objekty. V souvislosti s rozšířením dálnice budou dotčeny i mimoúrovňové křižovatky, z nichž 4 budou rekonstruovány a 1 bude ponechána.

Základní příčné uspořádání úseku dálnice D0 před a po zkapacitnění je uvedeno v tab. B.1 a B.2.

Tab. B.1. Stávající příčné uspořádání dálnice D0 stavba 515

Jízdní pruhy	2 × 3,75 m	7,50 m
Vodící proužky	0,25 + 0,50 m	0,75 m
Zpevněná krajnice	2,50 m	2,50 m
Nezpevněná krajnice	2 × 0,50 m	1,00 m
Celkem		11,75 m

Základní stávající kategoriální šířka dálnice D0 na 2 × 2 pruhy je 2 × 11,75 m + 3,0 m (střední dělicí pás) = 26,5 m.

Tab. B.2. Základní příčné uspořádání dálnice D0 stavba 515 po zkapacitnění

Jízdní pruhy	3,50 + 2 × 3,75 m	11,0 m
Vodící proužky	0,25 + 0,75 m	1,0 m
Zpevněná krajnice	2,50 m	2,5 m
Nezpevněná krajnice	2 × 0,5 m	1,0 m
Celkem		15,5 m

Základní kategoriální šířka po zkapacitnění dálnice D0 na 2 × 3 pruhy je 2 × 15,5 m + 3,0 m (střední dělicí pás) = 34 m. Celková šířka zpevnění činí 14,5 m, což představuje rozšíření zpevnění stávající vozovky (šířky 10,75 m) o 3,75 m v každém směru.

Tab. B.3. Příčné uspořádání dálnice D0 po zkapacitnění v místě přídatných jízdních pruhů

Jízdní pruhy	$2 \times 3,50 + 2 \times 3,75$ m	14,50 m
Vodící proužky + zpevněná krajnice	0,50 + 0,75 m	1,25 m
Nezpevněná krajnice	$2 \times 0,50$ m	1,00 m
Celkem		16,75 m

Příčný sklon vozovky v rozšíření se předpokládá stejný jako ve stávajícím stavu, pouze v místech překlápění a napojení na stávající větve mimoúrovňových křižovatek bude případně nutná úprava příčných sklonů.

Úpravy zemního tělesa budou navrženy tak, aby došlo k minimalizaci dopadů do záborů okolních pozemků zejména v kritických místech sousedících zastavěných pozemků, u vysokých násypových a zářezových svahů. Předpokládá se kombinace zestrmení a vyztužení svahů příp. opěrné zdi v násypech a zestrmení, zpevnění svahů v kombinaci s případným návrhem zárubních zdí u hlubokých zářezů. V místech kde je stávající dálnice D0 v úrovni s terénem a u nízkých násypů a zářezů bude rozšíření provedeno s největší pravděpodobností se zásahem do okolních pozemků.

B.II. Identifikace střetů s hodnotami přírodní, kulturní a historické charakteristiky krajiny

Rozšíření dálnice D0 je navrženo v jedné variantě. Trasa je vedena ve stávající ose, rozšíření se dotýká úzkého pásu pozemků podél současné dálnice, tj. zejména doprovodné zeleně tělesa komunikace a zemědělské půdy. Omezeně se rozšíření dotkne pozemků určených k plnění funkcí lesa a výjimečně i lesních porostů.

Stavba nezasahuje žádné zvláště chráněné území ani registrovaný významný krajinný prvek. Co se týká VKP ze zákona, nedotýká se rašeliniště, rybníku nebo jezera. Trasa přechází přes vodní toky v km 19,1, 19,9 a 20,3, stejně tak bude rozšířena dálnice ovlivňovat vodní režim v těchto vodních tocích. Potoky nemají v území prakticky vyvinutou potoční nivu. Trasa se velmi málo dotýká rozptýlené zeleně a liniových porostů v území mimo vlastní těleso komunikace. K jejich dotčení v naprosté většině dojde pouze v prostoru stávajících násypů a zářezů dálnice.

Významné kulturně historické prvky nebudou dotčeny.

B.III. Hodnocení podle analýzy kontrastů a změn

Rozšíření dálnice představuje změnu stávajícího prvku v území. Nové prvky mohou představovat nové protihlukové stěny v místech, kde v současnosti stěny nejsou nebo jsou nižší, než bude třeba pro protihlukovou ochranu zástavby. Tyto stěny mohou být v krajině umístěny buď jako organická součást přírodní a architektonické charakteristiky krajiny nebo budou se stávajícími prvky ve větším nebo menším kontrastu. Míra tohoto kontrastu závisí jak na délce a výšce stěn tak na charakteru krajiny při hodnocení kontrastů je třeba vždy oba ukazatele zohlednit.

B.III.1. Změny a kontrasty v měřítku

Trasa dálnice prochází zvlněnou zemědělskou krajinou s mírnými výškovými rozdíly. Niveleta trasy nepřekonává výraznější převýšení, trasa je vedena střídavě v náspech a zářezech podle lokální situace, hloubky zářezů a výšky násypů dosahují jednotek metrů.

Celkově je možné konstatovat, že měřítko vlastního rozšíření nenaruší měřítko krajiny. Změna horizontálních měřítek bude v měřítku rozměrů dálnice z dálkových krajiných pohledů nevýznamná. Rozšíření dálnice nebude při pohledu z krajiny patrné.

Významnější a patrnější změnou bude výstavba, případně zvýšení protihlukových stěn. Ty budou v některých místech dosahovat oproti stávajícím 3 až 4 m výšky 4 až 5 m, výjimečně až 6 m. To bude znamenat, že protihlukové stěny budou z okolí dálnice více patrné a více zasáhnou do pohledové charakteristiky území. Budou představovat jednolitou pohledovou bariéru většího měřítka, která v současnosti v krajině chybí. Stěny částečně sníží měřítko rozhledu v krajině, jejich působení z hlediska měřítka a kontrastů však bude méně významné než působení z hlediska asociací.

Rozšíření mostů, které si vyžádá rozšíření dálnice a rozšíření mimoúrovňových křižovatek nebude při dálkových pohledech patrné a nezmění celkové vnímání měřítka krajiny.

Rozšířením dálnice dojde k odstranění stávající zeleně na náspech a v okolí dálnice. Po výstavbě je nutné provést sadové úpravy tělesa dálnice tak, aby zeleň měla mj. funkci pohledové bariéry a roztržila dlouhé linie tělesa dálnice do kratších pohledových celků.

B.III.2. Změny a kontrasty v asociacích

Pozitivně vnímaná krajina má být uspořádána očekávaným způsobem. V nepoškozené krajině se nevyskytují prvky, které do krajiny nepatří, ať už historicky, nebo se nevyskytují v ostatních krajinách stejného nebo podobného typu. Asociace v krajině se tedy odvozuje jak od její přírodní, tak historické charakteristiky; jestliže je prvek v krajině v rozporu se zkušeností nebo s očekáváním, je vnímán negativně a ráz krajiny je vnímán jako narušený. Asociace se s postupem doby mění, prvky, které jsou v současnosti vnímány jako součást krajiny, očekávané prvky, které jsou s daným typem krajiny asociovány, mohly být v minulosti vnímány jako nezvyklý jev, asociální negativum, které krajinu hyzdí. Při hodnocení kontrastu v asociacích je tedy třeba přihlížet k celkovému charakteru krajiny, ale i jejímu vývoji, a to jak v minulosti, tak s určitým přesahem i do budoucna.

Každá významná dopravní stavba působí v krajině pohledový koridor. Rozšíření dálnice nepředstavuje vybudování zcela nového koridoru, stopa dálnice zůstane nezměněna. Koridor v krajině zůstane zachován a nebude znamenat významnou změnu. Nárůst šířky koridoru nebude z delších vzdáleností pouhým okem patrný. Vyšší a delší protihlukové stěny nebudou znamenat zcela nový prvek v krajině, jsou přítomny již v současnosti, dojde k jejich rozšíření a většímu optickému působení. Protihlukové stěny budou v délkách stovek metrů a výšce 4 – 5 m, ve 200 m úseku 6 m. To je z hlediska kontrastů již nutné hodnotit jako významnou změnu pohledových charakteristik. Stěna je určena zejména k ochraně zástavby před nadměrným hlukem a proto je její výstavba nutná. Je tedy nezbytné realizovat ozelenění pásu mezi protihlukovou stěnou a okolní krajinou tak, aby zeleň snížila optické působení stěn, rozbila jejich jednotvárnost a kontrast vůči okolní krajině.

V dotčené oblasti není existence silnice a protihlukových stěn zcela mimo asociaci s krajinou. Dopravní tah je v krajině již víceméně zakomponován, rozšíření dálnice a zvýšení protihlukových stěn mění velikost a intenzitu pohledového působení. Potřebným řešením je proto realizace zeleně ve formě souvislého pásu dřevin podél protihlukové stěny. Vhodné začlenění do krajiny je nutno volit také u plošně významných prvků (mimoúrovňových křižovatek), kde by mělo být součástí ozelenění křižovatky vytvoření ostrůvků dřevin.

Při dodržení těchto úprav nebudou výše popsané jevy představovat zásadní kontrasty v asociaci a měřítku území.

B.III.3. Změny a kontrasty v harmonii a uspořádání

Konkrétní vliv na harmonii můžeme posuzovat podle třech dílčích složek: ohniska, barev a tvaru. Dálnice je zejména v blízkosti komunikace významným ohniskem pohledu, protihlukové stěny znamenají omezení pohledů do krajiny. Celkový charakter stavby bude silně ovlivněn vegetačními úpravami trasy, zejména podél protihlukových stěn, okolí velkých mostních objektů a křižovatek.

Ohnisko

Ohniska pohledu, tj. místa, kam se zrak primárně zaměří při pohledu na krajinu nebudou po výstavbě dálnice v oblasti změněny. V území zůstanou ohnisky stávající prvky – zeleň, zástavba, pole, stávající dálnice. Pouze v případě, že bude dálnice nově chráněna protihlukovou stěnou, nebudou ohniskem pohledu projíždějící vozidla (zejména kamiony), které budou pohledově odstíněna. Dálnice není nikde viditelná v celém rozsahu, viditelné jsou úseky v délce několik stovek metrů. Při pohledu z jednoho místa je vždy částečně kryta terénními nerovnostmi nebo drobnou rozptýlenou zelení. Samotná rozšířená dálnice se nestane novým ohniskem pohledu, avšak nové protihlukové stěny mohou v některých místech působit rušivě. Jejich řešení musí zohlednit zasazení do současného rázu krajiny a osazení dostatečným množstvím zeleně tak, aby stěny nebyly pohledově významné ani při výšce 5 nebo 6 metrů. Pohledově dominantními mohou být velké mosty a mimoúrovňové křižovatky, jejich ozelenění opět musí zohlednit zasazení do rázu krajiny.

Barva

Technické dílo jakým je dálnice vytváří v území určitý kontrast barvy stavebních materiálů a okolní nezastavěné přírody. Z leteckých snímků je tento kontrast patrný dobře, při pohledu ze země je plocha vozovky pohledově exponována méně a více se uplatňují šikmé plochy náspů, boční strany mostů, mimoúrovňové křižovatky a protihlukové stěny. Při realizaci těchto technických děl je třeba co nejvíce využít zeleň, která dokáže skrýt barevný kontrast a začlenit technické dílo do krajiny tak, aby narušení krajinného rázu bylo minimalizováno. Zejména u poměrně dlouhých a vysokých protihlukových stěn je třeba navrhnout jejich barevné rozčlenění tak, aby nepůsobily jednotvárně a monotónně.

Stejný princip je třeba zvolit u předpolí mostů, které je třeba doplnit zelení a zakomponovat je tak do krajiny, neboť tato díla představují významné pohledové prvky větší plochy, barevně kontrastující se svým okolím.

Tvar

Rozšířená dálnice bude mít stejný charakter protáhlé linie, který se v dotčeném krajinném prostoru již vyskytuje, jako stávající dálnice nebo další komunikace, sdělovací vedení a liniové prvky zeleně. Vlastní rozšíření na tvar dálnice nebude mít významný vliv. Stejně tak tvar protihlukových stěn je v území již přítomen, přestože v jejich případě se jedná o tvar, který by měl být v harmonicky působící krajině přítomen co nejméně. Je tedy třeba protihlukové stěny oddělit sadovými úpravami od dálkových pohledů tak, aby jejich rovný a technicistní tvar byl rozčleněn na menší pohledové části.

C. Určení míry vlivu záměru na krajinný ráz

Ačkoliv identifikace znaků a hodnot krajinného rázu a popis vlivů na krajinný ráz přináší řadu poznatků, je třeba zúžit závěry do pojmů, uvedených v § 12 zákona. Je to proto, že hodnocení slouží též jako odborný podklad pro státní správu a je výhodné, když závěr koresponduje s dikcí zákona. Součástí posouzení je tedy pasáž, ve které se konstatuje míra zásahů navrhovaného záměru do:

- přírodní charakteristiky
- historické charakteristiky
- estetických hodnot
- zvláště chráněných území (ZCHÚ)
- harmonického měřítka
- kulturní charakteristiky
- přírodních hodnot
- významných krajinných prvků (VKP)
- kulturních dominant
- harmonických vztahů

Tab. C.1. Identifikace a klasifikace krajinného rázu a určení míry vlivu posuzovaného záměru na tyto znaky

		Klasifikace identifikovaných znaků			Posouzení míry vlivu na identifikované znaky
		Dle pozitivních či negativních projevů	Dle významu v KR	Dle cennosti	
Znaky dle § 12	Konkrétní identifikované znaky a hodnoty	Pozitivní Neutrální Negativní	Zásadní Spoluurčující Doplňující	Jedinečný Význačný Běžný	Pozitivní zásah Žádný zásah Mírný zásah Středně silný zásah Silný zásah Stírající zásah
Znaky přírodní charakteristiky a přírodních hodnot, VKP a ZCHÚ	Krajinná matrice polí, luk a zástavby	Neutrální až negativní	Zásadní	Běžný	Žádný zásah
	Krajinná zeleň	Pozitivní	Doplňující	Běžný	Mírný zásah
	Hydrologická síť	Pozitivní	Doplňující	Běžný	Žádný zásah
	Geomorfologické prvky	Pozitivní	Doplňující	Běžný	Žádný zásah
	Významné krajinné prvky	Pozitivní	Doplňující	Běžný	Mírný zásah
Znaky kulturní charakteristiky, kulturní dominanty	Okrajová zástavba města, zástavba obcí	Neutrální	Doplňující	Běžný	Žádný zásah
Znaky historické charakteristiky	Historická poloha železnice	Neutrální	Doplňující	Běžný	Žádný zásah
	Cestní síť	Neutrální	Doplňující	Běžný	Žádný zásah
Znaky estetických hodnot, měřítka a vztahů v krajině	Zvlněná krajina, kratší pohledové horizonty	Neutrální	Zásadní	Běžný	Žádný až mírný zásah
	Místní cesty, silnice nižších tříd, polní a lesní cesty	Neutrální	Doplňující	Běžný	Žádný zásah
	Zemědělské plochy velkého rozsahu	Negativní	Zásadní	Běžný	Žádný zásah
	Vedení el. energie	Negativní	Spoluurčující	Běžný	Žádný zásah

D. Vymezení konfliktních míst ve vztahu ke krajinnému rázu

Za konfliktní místo ve vztahu ke krajinnému rázu je vymezeno místo, kde záměr může působit jako dominantní pohledový prvek, kde se může významně projevit v pohledových charakteristikách a kde může svým působením určité míry snižovat hodnotu krajinného rázu. Konfliktnost úseku je zesílena přítomností prvků a hodnot, které jsou ojedinělé a neopakovatelné v rámci regionu (ZCHÚ, VKP, vizuální scéna, scenerie).

Na základě analýzy trasy a předchozího hodnocení byly jako významnější konfliktní místa vyhodnoceny lokality, kde budou nově vybudovány nebo navýšeny protihlukové stěny a tyto stěny budou dosahovat výšky 4 – 5, výjimečně až 6 m. Jedná se zejména o:

- východ Jinočan, kde je dálnice v současné době viditelná, případně ohraničena třímetrovou protihlukovou stěnou. Po rozšíření stěna bude vysoká 5 m a bude znamenat pohledové oddělení dálnice od krajiny několik set metrů dlouhou nepřerušenou stěnou;
- severní část Zbuzan, kde dojde k navýšení protihlukové stěny na 5 m;
- severní část Ořecha, kde budou instalovány protihlukové stěny o výšce 5 a 6 m;
- východní část Řeporyjí, kde bude navýšena v současnosti cca čtyřmetrová protihluková stěna na 5 m.

Řešením v těchto lokalitách je vysazení dostatečně hustých, horizontálně i vertikálně diverzifikovaných porostů podél protihlukových stěn, které rozbijí jejich pohledové působení v krajině, zmenší monotónnost tvaru a sníží působení stěn jako nepřirozeného prvku v krajině. Stejně tak je třeba, aby protihlukové stěny byly řešeny tak, aby se střídaly různé barvy, tvary, členění povrchu a další pohledové charakteristiky, čímž se částečně sníží měřítko celé stavby a dojde k lepšímu pohledovému začlenění do krajiny.

E. Vyhodnocení variantních řešení z hlediska krajinného rázu

Zkapacitnění dálnice D0 stavba 515 je navrženo v jedné variantě.

F. ZÁVĚR

Cílem předložené studie bylo vyhodnotit krajinný ráz a možnost a míru jeho ovlivnění v důsledku rozšíření dálnice D0 stavba 515 na šestipruhové uspořádání ve stávající trase v úseku mezi MÚK Slivenec (včetně) a MÚK Třebonice (mimo). Délka hodnoceného úseku dálnice D0 je cca 6,8 km.

Dálnice D0 je vedena v dopravním koridoru na hranici Prahy. Trasa vede zvlněnou zemědělskou krajinou, v níž se střídají plochy polí, luk malých sídel a průmyslových ploch. Výraznější lesní porosty v krajině chybí.

Rozšířená trasa dálnice D0 nezasáhne do žádného zvláště chráněného území. Rozšíření zasáhne v řádu jednotek metrů v cca 250 m dlouhém úseku území přírodního parku, jehož hranice je nyní vymezena na hranici stávajícího tělesa komunikace. Stavba nezasáhne do registrovaného významného krajinného prvku, z VKP ex lege budou dotčeny ve velmi malé míře lesy, trasa dálnice přechází přes vodní toky a dotkne se retenční nádrže na Dalejském potoce. Systém ÚSES je v území vymezen, ale je nefunkční, přičemž záměr do vymezeného ÚSES zasahuje jen okrajově. Součástí záměru bude úprava vymezení ÚSES v některých místech, která zajistí zachování jeho funkčnosti. V dotčeném území se nenacházejí kulturní památky, městské památkové zóny ani městské památkové rezervace.

Vzhledem k charakteru krajiny a charakteru záměru bude negativní vliv na krajinný ráz omezený. Vlastní rozšíření dálnice nebude znamenat změnu pohledových charakteristik a v dálkových pohledech nebude patrné.

Nejvýznamnější změnou bude navýšení rozsahu protihlukových stěn v okolí stávajících obcí (Jinočany, Zbuzany, Ořech a MČ Řeporyje). Protihlukové stěny změní pohledové charakteristiky území, zkrátí výhledy do krajiny, na druhou stranu odcloní pohledy na projíždějící vozidla.

Řešením v těchto lokalitách je vysazení dostatečně hustých, horizontálně i vertikálně diverzifikovaných porostů podél protihlukové stěny, které rozbijí její pohledové působení v krajině, zmenší monotónnost tvaru a sníží působení stěny jako nepřirozeného prvku v krajině. Stejně tak je třeba, aby protihlukové stěny byly řešeny tak, aby se střídaly různé barvy, tvary, členění povrchu a další pohledové charakteristiky, čímž se částečně sníží měřítko celé stavby a dojde k lepšímu pohledovému začlenění do krajiny.

I v místech, kde nebudou realizovány protihlukové stěny je nutné věnovat pozornost začlenění dálnice do krajiny, a to jak v místě náspů, tak mimoúrovňových

křižovatek a mostů. Vhodně zvolené výsadby zeleně v okolí dálnice zajistí její začlenění do krajiny a minimalizaci negativního působení při dálkových pohledech.

Při realizaci všech navržených opatření lze považovat vliv na krajinný ráz za málo významný a přijatelný.

G. Literatura

- [1] Vorel I., Bukáček R., Matějka P., Culek M., Sklenička P.: Metodický postup posouzení vlivu navrhované stavby, činnosti nebo změny využití území na krajinný ráz, Praha, 2006
- [2] Míchal I.: Hodnocení krajinného rázu – metodické doporučení AOPK, 1999
- [3] Löw J.: Hodnocení a ochrana krajinného rázu. In: Péče o krajinný ráz – cíle a metody: 199-203. Fakulta architektury ČVUT Praha, 1999
- [4] Zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny
- [5] Skalický V.: Regionálně fytogeografické členění, Academia, Praha, 1988